

ร่างพระราชบัญญัติการขนส่งทางราง พ.ศ. ....

๑. สภาพปัญหาและความจำเป็นที่ต้องตรากฎหมาย

โดยที่ปัจจุบันมีการจัดตั้งกรมการขนส่งทางรางขึ้นในสังกัดกระทรวงคมนาคม มีภารกิจเกี่ยวกับการเสนอแนะนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนการพัฒนาด้านการขนส่งทางราง การกำกับดูแลมาตรฐาน และระเบียบ ทางด้านความปลอดภัย การบำรุงทาง และการประกอบกิจการ วางแผนโครงข่าย พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางรางของประเทศให้มีโครงข่ายที่สมบูรณ์ครอบคลุมทั่วทั้งประเทศ เชื่อมต่อการขนส่งระบบอื่น และประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งมีการส่งเสริมและพัฒนาให้เกิดอุตสาหกรรมการขนส่งทางรางขึ้นในระดับประเทศและในระดับภูมิภาคอย่างมั่นคงและยั่งยืน เพื่อให้ประชาชนได้รับความสะดวก รวดเร็ว ประหยัด และปลอดภัยในการเดินทาง แต่ในปัจจุบันยังไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุม กำกับดูแลกิจการขนส่งทางราง ให้สามารถยกระดับมาตรฐานอุตสาหกรรมการขนส่งทางราง การบริหารจัดการการขนส่งทางรางอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับการพัฒนาการขนส่งรูปแบบอื่น ๆ ให้เป็นโครงข่ายเดียวกันอย่างสมบูรณ์ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒. คำอธิบายหลักการหรือประเด็นสำคัญของร่างพระราชบัญญัติการขนส่งทางราง พ.ศ. ....

๒.๑ บททั่วไป กำหนดบทนิยามและรัฐมนตรีผู้รักษาการตามกฎหมาย

๒.๒ หมวด ๑ คณะกรรมการนโยบายการขนส่งทางราง มีหน้าที่และอำนาจเสนอแนะนโยบายและแผนพัฒนาการขนส่งทางราง กำหนดอัตราขั้นสูงของค่าโดยสาร ค่าขนส่ง ค่าใช้ประโยชน์จากรางเพื่อการขนส่ง และกรมการขนส่งทางรางมีหน้าที่และอำนาจจัดทำร่างนโยบายและแผนพัฒนาการขนส่งทางราง มาตรฐานการขนส่งทางรางและสนับสนุนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการนโยบายการขนส่งทางราง

๒.๓ หมวด ๒ การจัดทำโครงการขนส่งทางราง แบ่งได้เป็น ๒ ส่วน ได้แก่

(๑) ส่วนที่ ๑ การจัดทำแผนพัฒนาการขนส่งทางราง กำหนดให้กรมการขนส่งทางรางจัดทำแผนพัฒนาการขนส่งทางรางเสนอต่อคณะกรรมการนโยบายการขนส่งทางรางเพื่อพิจารณานำเสนอคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบ

(๒) ส่วนที่ ๒ การดำเนินการโครงการขนส่งทางราง กำหนดหลักเกณฑ์การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์หรือก่อให้เกิดภาระในอสังหาริมทรัพย์ และข้อยกเว้นกรณีทรัพย์สินที่ใช้ในการบริการขนส่งสาธารณะทางรางไม่ว่าจะเป็นของรัฐหรือของเอกชนไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี

๒.๔ หมวด ๓ เขตระบบขนส่งทางรางและเขตปลอดภัยระบบรถขนส่งทางราง กำหนดหน้าที่ของเจ้าของโครงการ ห้าม มาตรฐานและมาตรการเพื่อไม่ให้เกิดอันตรายหรืออุปสรรคต่อเขตระบบรถขนส่งทางรางและเขตปลอดภัยระบบรถขนส่งทางราง

๒.๕ หมวด ๔ การประกอบกิจการขนส่งทางราง แบ่งได้เป็น ๓ ส่วน ได้แก่

(๑) ส่วนที่ ๑ การขออนุญาตประกอบกิจการขนส่งทางราง กำหนดให้การประกอบกิจการขนส่งทางรางเป็นกิจการที่ต้องได้รับใบอนุญาตจากรัฐมนตรี และให้การประกอบกิจการขนส่งทางรางเพื่อกิจการของตนไม่ต้องขอรับใบอนุญาต แต่ต้องได้รับความเห็นชอบจากอธิบดีและต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามมาตรฐานการขนส่งทางรางตามพระราชบัญญัตินี้ กำหนดหลักเกณฑ์ คุณสมบัติและประเภทของใบอนุญาต ทั้ง ๓ ประเภท ได้แก่ ใบอนุญาตประกอบกิจการรางเพื่อการขนส่ง ใบอนุญาตประกอบกิจการเดินรถขนส่งทางราง และใบอนุญาตประกอบกิจการรางเพื่อการขนส่งและการเดินรถขนส่งทางราง รวมถึงการดำเนินการกรณีที่ใบอนุญาตสูญหาย ถูกทำลาย หรือชำรุดในสาระสำคัญ

(๒) ส่วนที่ ๒ หน้าที่ของผู้ประกอบกิจการขนส่งทางราง ผู้ได้รับใบอนุญาตมีหน้าที่ประกอบกิจการขนส่งทางรางตามประเภทและเงื่อนไขที่กำหนดในใบอนุญาต จัดให้มีประกันความเสียหายแก่เหตุที่จะทำให้การเดินรถขนส่งทางรางต้องหยุดชะงัก เหตุฉุกเฉินหรืออุปสรรคต่อการขนส่งทางราง ให้บริการขนส่งทางรางด้วยความปลอดภัย ห้ามโอนสิทธิใบอนุญาตให้บุคคลอื่น แจกการหยุดประกอบกิจการเพื่อให้บริการขนส่งทางรางพิจารณาดำเนินกิจการแทน และผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบกิจการขนส่งทางรางของต่างประเทศที่จะเดินรถขนส่งทางเข้ามาในราชอาณาจักรหรือไปยังอีกประเทศหนึ่งโดยผ่านเข้ามาในราชอาณาจักรมีหน้าที่ปฏิบัติตามสิทธิในอนุสัญญา ความตกลงระหว่างประเทศ หรือหนังสืออนุญาตจากรัฐมนตรี

(๓) ส่วนที่ ๓ การกำหนดอัตราค่าโดยสารและค่าบริการ กำหนดอัตราค่าโดยสาร สิทธิเรียกเก็บค่าโดยสาร ค่าขนส่ง ค่าใช้ประโยชน์จากราง การร้องขอทบทวนอัตราขึ้นสูงของค่าโดยสาร และบุคคลที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องชำระค่าโดยสารหรือได้รับการลดหย่อนค่าโดยสาร

๒.๖ หมวด ๕ การใช้รางเพื่อการขนส่งทางรางร่วมกัน แบ่งได้เป็น ๒ ส่วน ได้แก่

(๑) ส่วนที่ ๑ การเชื่อมต่อรางเพื่อการขนส่งทางรางร่วมกัน กำหนดหน้าที่เจ้าของโครงการหรือเอกชนเจ้าของรางหรือทางเฉพาะในการยินยอมให้มีการเชื่อมต่อรางหรือทางเฉพาะ หน้าที่ของผู้ได้รับใบอนุญาตซึ่งต้องใช้รางหรือทางเฉพาะร่วมกัน หน้าที่ผู้จัดการโครงสร้างพื้นฐานซึ่งปฏิเสธการร่วมเชื่อมต่อรางหรือทางเฉพาะ และสิทธิได้รับค่าตอบแทนของเจ้าของโครงการหรือเอกชนเจ้าของรางหรือทางเฉพาะ หรือผู้ได้รับใบอนุญาตที่ให้เชื่อมต่อรางหรือทางเฉพาะที่ใช้ร่วมกัน

(๒) ส่วนที่ ๒ การจัดสรรความจุ ตารางเวลาการเดินรถขนส่งทางรางและเส้นทาง คณะกรรมการจัดสรรเวลาการเดินรถขนส่งทางราง ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีจากปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งทางราง มีหน้าที่และอำนาจ ในการกำหนดหลักเกณฑ์และใกล้เคียงข้อพิพาทในการจัดสรรเวลาการเดินรถขนส่งทางราง หรือพิจารณาความเหมาะสมของการใช้ประโยชน์จากรางหรือทางเฉพาะ

๒.๗ หมวด ๖ การสอบสวนอุบัติเหตุและอุบัติการณ์ แบ่งได้เป็น ๒ ส่วน ได้แก่

(๑) ส่วนที่ ๑ คณะกรรมการสอบสวนอุบัติเหตุและอุบัติการณ์ คณะกรรมการสอบสวนอุบัติเหตุและอุบัติการณ์ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี มีหน้าที่และอำนาจที่สำคัญ เช่น กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวนอุบัติเหตุ อุบัติเหตุร้ายแรง และอุบัติการณ์ ดำเนินการสอบสวนอุบัติเหตุ จัดทำรายงานสอบสวน จัดทำข้อเสนอแนะเพื่อความปลอดภัยให้กับผู้ที่เกี่ยวข้อง

(๒) ส่วนที่ ๒ การสอบสวนอุบัติเหตุและอุบัติการณ์ กำหนดอำนาจของคณะกรรมการสอบสวนอุบัติเหตุ และกำหนดหลักเกณฑ์ในการสอบสวนอุบัติเหตุ อุบัติเหตุร้ายแรง หรืออุบัติการณ์ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ในการได้ข้อมูลสำหรับการปรับปรุง ความปลอดภัยในการขนส่งทางราง มิใช่เป็นการสอบสวนเพื่อการกล่าวโทษบุคคลหรือกำหนดให้บุคคลใดต้องรับผิดชอบไม่ว่าในทางใด ๆ และกำหนดให้คณะกรรมการสอบสวนอุบัติเหตุและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวน รักษาความลับของข้อมูล เอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนที่อยู่ในความครอบครองหรือพิทักษ์ของคณะกรรมการสอบสวนอุบัติเหตุ หรือผู้ซึ่งคณะกรรมการสอบสวนอุบัติเหตุมอบหมาย

๒.๘ หมวด ๗ ผู้ตรวจการขนส่งทางราง กำหนดให้ผู้ตรวจการขนส่งทางรางมีหน้าที่และอำนาจตรวจสอบการประกอบกิจการขนส่งทางรางให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้และให้มีอำนาจเข้าไปในสถานที่ประกอบกิจการขนส่งทางรางหรือสถานที่ทำการของผู้ได้รับใบอนุญาตยึดหรืออายัดสิ่งของหรือเอกสารที่อยู่ในสถานที่ประกอบกิจการขนส่งทางรางหรือสถานที่ทำการของผู้ได้รับใบอนุญาตรวมทั้งส่งระงับการออกเดินทาง

หรือกักขบวนรถของผู้ได้รับใบอนุญาตไว้ตามความจำเป็นเพื่อการตรวจสอบ และกำหนดหลักเกณฑ์ในการ
อุทธรณ์การวินิจฉัยสั่งการใด ๆ ของผู้ตรวจการขนส่งทางราง

๒.๙ หมวด ๘ ผู้ประจำหน้าที่ กำหนดให้ผู้ประจำหน้าที่ต้องได้รับใบอนุญาตผู้ประจำหน้าที่
จากนายทะเบียน และกำหนดสิทธิของผู้ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประจำหน้าที่ของผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบ
กิจการขนส่งทางรางต่างประเทศ เมื่อได้นำใบอนุญาตผู้ประจำหน้าที่นั้นให้อธิบดีรับรองแล้ว ให้ถือว่าเป็น
ผู้ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประจำหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่
ของผู้ประจำหน้าที่ รวมทั้งกำหนดหลักเกณฑ์การพักใช้และเพิกถอนใบอนุญาตผู้ประจำหน้าที่

๒.๑๐ หมวด ๙ การจดทะเบียนรถขนส่งทางราง กำหนดให้รถขนส่งทางรางที่จะใช้ในการประกอบ
กิจการขนส่งทางรางต้องจดทะเบียนต่อนายทะเบียน กำหนดคุณลักษณะของรถขนส่งทางรางที่จะจดทะเบียน
กำหนดประเภทรถขนส่งทางรางที่ไม่ต้องจดทะเบียน ได้แก่ พระราชพาหนะ และกำหนดให้รถขนส่งทางราง
ที่จดทะเบียนแล้วต้องแสดงแผ่นป้ายทะเบียนรถขนส่งทางราง

๒.๑๑ หมวด ๑๐ การคุ้มครองผู้โดยสารและผู้ให้บริการ ผู้โดยสาร ผู้ให้บริการมีสิทธิร้องเรียน
ต่ออธิบดีกรมการขนส่งทางราง เมื่อได้รับความเดือดร้อนจากการประกอบกิจการขนส่งทางราง กำหนด
หลักเกณฑ์ให้ผู้ได้รับใบอนุญาตชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้โดยสารในกรณีมีเหตุให้การเดินรถขนส่งทางรางล่าช้า
หรือถูกยกเลิก และจัดให้มีประกันความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ชีวิตและร่างกายของผู้โดยสารและผู้ให้บริการ
รวมถึงกำหนดมาตรการด้านความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน การรักษาความสะอาดและความเป็น
ระเบียบเรียบร้อยในบริเวณสถานีรถขนส่งทางราง

๒.๑๒ หมวด ๑๑ บทกำหนดโทษ แบ่งได้เป็น ๓ ส่วน ได้แก่

(๑) ส่วนที่ ๑ โทษปรับทางปกครอง กำหนดให้การกระทำความผิดที่มีโทษทางอาญาของ
ผู้ประจำหน้าที่ ผู้ได้รับใบอนุญาตและกรรมการหรือผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้ได้รับใบอนุญาต ถูกดำเนิน
มาตรการลงโทษปรับทางปกครองได้ โดยแบ่งเป็น ๒ ชั้น ได้แก่ ชั้น ๑ โทษปรับไม่เกินสี่หมื่นบาทและชั้น ๒
โทษปรับตั้งแต่สี่หมื่นบาทแต่ไม่เกินสี่แสนบาท และสามารถปรับรายวันได้หากเป็นความผิดต่อเนื่อง
และกำหนดกระบวนการและเอกสารของวิธีพิจารณาโทษปรับทางปกครอง

(๒) ส่วนที่ ๒ ความผิดทางพินัย กำหนดให้ค่าปรับทางพินัยนำส่งกรมการขนส่งทางราง
เพื่อเป็นเงินสนับสนุนรางวัลในการส่งเสริม พัฒนา สนับสนุนและช่วยเหลือระบบการขนส่งทางราง

(๓) ส่วนที่ ๓ โทษทางอาญา กำหนดการกระทำที่เป็นความผิดและมีโทษทางอาญาเฉพาะ
การกระทำที่เป็นภัยต่อการขนส่งทางรางส่งผลกระทบต่อในวงกว้างและกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจ
เปรียบเทียบการกระทำความผิดที่มีโทษทางอาญาและความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียวหรือมีโทษจำคุกไม่เกิน
หนึ่งเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาทและการกระทำที่ก่อให้เกิดอันตรายแก่การเดินรถขนส่งทางราง

๒.๑๓ บทเฉพาะกาล เพื่อเป็นการรับรองและคุ้มครองบรรดาโครงการ สิทธิ หน้าที่หรือสถานภาพ
กรณีต่าง ๆ ที่ได้เกิดขึ้นหรือได้รับก่อนที่ร่างพระราชบัญญัติการขนส่งทางราง พ.ศ. .... มีผลใช้บังคับ
และให้ยังคงมีอยู่ต่อไปเพียงเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัติดังกล่าวหลังจากที่กฎหมายมีผลบังคับแล้ว

๒.๑๔ อัตราค่าธรรมเนียม กำหนดให้มีการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมสำหรับการดำเนินการบางประเภท
โดยให้เป็นไปตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัติซึ่งตามนโยบายกรมการขนส่งทางราง กระทรวงคมนาคม เห็นควรยกเว้น
ค่าธรรมเนียมในระยะเริ่มแรกเพื่อเป็นการส่งเสริมให้มีการประกอบกิจการขนส่งทางราง

๓. บุคคลที่อาจได้รับผลกระทบ

- หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับการขนส่งทางราง
- ผู้ประกอบกิจการขนส่งทางราง
- เจ้าหน้าที่และผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งทางราง
- ผู้โดยสารและผู้ให้บริการระบบขนส่งทางราง

๔. เหตุผลความจำเป็นในการกำหนดให้มีระบบอนุญาต ระบบคณะกรรมการหรือการกำหนดโทษอาญา รวมทั้งหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่รัฐ

๔.๑ กิจการขนส่งทางรางเป็นกิจการที่กระทบต่อประโยชน์สาธารณะโดยตรงและอาจกระทบถึงความมั่นคงของรัฐ จึงมีความจำเป็นต้องพิจารณาคุณสมบัติผู้ที่จะเข้ามาเป็นผู้ประกอบกิจการขนส่งทางรางผ่านการให้ใบอนุญาตประกอบกิจการแต่ละประเภท ทั้งนี้ ได้กำหนดเงื่อนไขการให้อนุญาตแก่ผู้ประกอบกิจการแต่ละรายผ่านใบอนุญาต โดยเงื่อนไขการประกอบกิจการจะรวมถึงมาตรฐานการประกอบกิจการด้านเทคนิค ประสิทธิภาพการให้บริการ และการคุ้มครองผู้โดยสาร เป็นต้น

๔.๒ ตามร่างพระราชบัญญัติการขนส่งทางราง พ.ศ. .... กำหนดให้มีคณะกรรมการขึ้น ๓ คณะ ได้แก่ คณะกรรมการนโยบายการขนส่งทางราง คณะกรรมการจัดสรรเวลาการเดินทางขนส่งทางราง และ คณะกรรมการสอบสวนอุบัติเหตุของการขนส่งทางราง

เนื่องจากกรมการขนส่งทางรางมีภารกิจหลากหลายซึ่งจะต้องมีผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในแต่ละด้านมาร่วมในการปฏิบัติภารกิจนั้น ๆ เช่น การกำหนดนโยบายและทิศทางการพัฒนาระบบการขนส่งทางรางของประเทศ การกำหนดอัตราค่าโดยสารที่เป็นธรรมต่อผู้ใช้บริการรวมถึงผู้ให้บริการ และสนับสนุนให้มีการใช้การขนส่งทางรางเพิ่มมากขึ้นในอนาคตโดยเป็นการประหยัดต้นทุนของประเทศ การสืบสวนสอบสวนอุบัติเหตุทางราง เพื่อการกำกับดูแลหน่วยงานในระบบรางและการกำหนดมาตรฐานด้านการขนส่งทางราง เพื่อป้องกันอุบัติเหตุในอนาคต การจัดสรรเวลาการเดินทางขนส่งทางราง เพื่อให้การบริหารโครงสร้างพื้นฐาน และการเดินทางของประชาชนรวมถึงการขนส่งสินค้าทางรางมีประสิทธิภาพและมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน อีกทั้ง เพื่อให้การกำกับดูแลการประกอบกิจการขนส่งทางราง มีความเป็นกลาง มีหลักเกณฑ์และมาตรฐานในรูปแบบเดียวกัน จึงมีความจำเป็นต้องจัดตั้งคณะกรรมการทั้ง ๓ คณะขึ้น

๔.๓ เนื่องจากการขนส่งทางรางเป็นการขนส่งสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับประชาชน สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจและสังคม ทั้งทางตรงและทางอ้อม จึงจำเป็นต้องมีการกำหนดโทษอาญาต่อการกระทำความผิดเกี่ยวกับการขนส่งทางราง เพื่อเป็นมาตรการในการป้องกันการกระทำอันจะส่งผลกระทบหรือทำให้เกิดความเสียหายต่อการขนส่งทางราง